

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто сутність поняття «кредитоспроможність», аргументовано важливість оцінки кредитоспроможності. Здійснено аналіз кредитоспроможності підприємств харчової промисловості на прикладі ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат»

Ключові слова: кредитоспроможність, позичальник, харчова промисловість, підприємство, кредит.

Abstract

The essence of the concept of "creditworthiness" is considered, the importance of assessing creditworthiness is argued. The analysis of the creditworthiness of the food industry on the example of JSC «Kozyatyn Meat Factory» is given

Keywords: creditworthiness; borrower; Food Industry; enterprise. credit.

Вступ

Функціонування підприємств різних галузей в умовах ринкової конкуренції передбачає наявність фінансового забезпечення, яке в свою чергу формується за рахунок власного, залученого та позикового капіталу. Використання підприємством кредитних коштів дає можливість усунути нестачу власних ресурсів які необхідні для успішної діяльності.

Метою даної роботи є визначення стану кредитоспроможності підприємств харчової промисловості в сучасних умовах.

Результати дослідження

Оцінка кредитоспроможності позичальника є важливою складовою надання кредитів комерційними банками.

У зв'язку з особливостями української економіки та аспектами фінансового стану вітчизняних підприємств, банки а також інші фінансові установи змушені постійно переглядати свою кредитну політику.

Отож, перед банками та підприємствами постає необхідність оцінки кредитоспроможності підприємств. Серед науковців немає єдиної думки щодо визначення сутності цього поняття. Існують різні підходи до визначення категорії «кредитоспроможність», що базуються на певних критеріях, які формують сутність кредитоспроможності, які систематизовано в табл. 1.

Проаналізувавши зазначені вище визначення кредитоспроможності, можна зробити висновок, що в більшості джерел під кредитоспроможністю розуміється «спроможність», «можливість», «наявність або сукупність можливостей», «система умов», «оцінка банком», «здатність», «наявність передумов».

Також можна зробити висновок, що думки вчених стосовно цього поняття збігаються, оскільки у всіх визначеннях присутнє твердження що головною передумовою кредитоспроможності позичальника є його здатність розрахуватись в строк за своїми зобов'язаннями.

На сучасному етапі зріс ризик неповернення банківських кредитів. Однак, виділяють наступні галузі, які мають відносно стабільні джерела фінансування: харчова промисловість, транспорт, зв'язок, телекомунікації, хімічна промисловість. Також слід відзначити, що частина підприємств харчової промисловості мають змогу імпортувати продукцію до країн ЄС.

Аграрний сектор і харчова промисловість у цілому формує засади збереження суверенності держави — продовольчу та, у визначених межах, економічну, екологічну й енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей.

В даний момент харчова промисловість є одним з найбільш конкурентоспроможних секторів економіки України, що стрімко і динамічно розвиваються.

Таблиця 1 – Систематизація підходів до визначення сутності кредитоспроможності

Автор	Кредитоспроможність - це
В.Колесников [1], О.Кириченко [2], А.Загородній [3], Т.Кияк [4], Б.Райсберг [5],	наявність передумов у позичальника отримати і повернути кредит.
О.Петрук [6], А.Шеремет [7], С.Фролов [8], О.Мороз [9], Л.Примостка [10]	здатність своєчасно та в повній мірі розрахуватися за зобов'язаннями
В.Галасюк [11]	спроможність позичальника за конкретних умов кредитування в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності
Р.Котовська [12]	можливість підприємства покрити свої поточні боргові зобов'язання
М.Назарова [13], В.Янишевська [14]	оцінка банком можливостей погасити надану позику
М.Сахарова [15], В.Хрестинин [16]	фінансово-господарський стан підприємства чи організації, котрий дає впевненість у ефективному використанні позичених коштів, спроможність та готовність позичальника повернути кредит згідно умов договору
Р.Дякова [17]	сукупність фінансових і матеріальних можливостей одержати і сплатити кредит в установленний термін й у повній сумі

Здійснено аналіз кредитоспроможності підприємства харчової промисловості за коефіцієнтами ліквідності, фінансової стійкості а також інтегральним показником на прикладі ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат».

Таблиця 2 - Аналіз кредитоспроможності ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» за коефіцієнтами ліквідності (платоспроможності) та фінансової стійкості

Коефіцієнти	2014 р.	2015 р.	Відхилення	
			Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Коефіцієнт поточної ліквідності	9,06	10,66	1.6	1.18
Коефіцієнт швидкої ліквідності	7,92	5,47	-2.45	0.69
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,986	1,001	0.015	1.02
Коефіцієнт фінансової незалежності	0.947	0.951	0.004	1.00
Коефіцієнт фінансової залежності	1.055	1.052	-0.003	1.00
Коефіцієнт фінансової стабільності.	3.45	0.66	-2.79	0.19
Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань	0.0078	0.0081	0.0003	1.04
Коефіцієнт ділової активності	2.35	2.82	0.47	1.20

Отже, як видно з таблиці 2.3 ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» є кредитоспроможним за показниками ліквідності. Зокрема коефіцієнт поточної ліквідності у 2014 році зріс на 1,18%. Це позитивна динаміка до зростання. Зміна коефіцієнта до кінця року показує, що сума оборотних

активів збільшилась на більшу величину, порівняно із сумою поточних зобов'язань. Це позитивна тенденція. Показник значно більший 1, а отже підприємство прибуткове.

Щодо коефіцієнта швидкої ліквідності, він має негативну динаміку до зменшення. У 2015 році показник зменшився на 2,45 пунктів. Це спричинено тим, що сума поточних зобов'язань збільшується по відношенню до різниці оборотних активів та виробничих запасів. Така ситуація означає, що якість оборотних активів зменшується.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності збільшилося. У 2015 році коефіцієнт збільшився на 1,02%. Це пояснюється тим, що сума грошових запасів зростає у порівнянні з сумою поточних зобов'язань.

Згідно розрахункам, ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» є кредитоспроможним і за показниками фінансової стійкості. Зокрема коефіцієнт фінансової незалежності має позитивну динаміку до зростання. Це врешті рещт призводить до збільшення числа зобов'язань, які підприємство може виконати за рахунок використання власних коштів. Також при зростанні цього показника збільшиться незалежність підприємства від залучених коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності має позитивну динаміку до спадання. Цього і слід було очікувати, адже показник є оберненим до попереднього. Тому при зростанні коефіцієнта фінансової незалежності цей коефіцієнт спадає.

Така тенденція є негативною показника фінансової стабільності. Як бачимо з розрахунків, значення показників у 2014 і 2015 роках значно відрізняються. Коефіцієнт за 2015 рік не перевищує 1, що свідчить про перевищення суми запозичених коштів над власними. Це свідчить про негативну фінансову стійкість підприємства.

Як бачимо, коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань має негативну динаміку до зростання. У 2015 році значення показника не суттєво зменшилося, залежність підприємства від довгострокових зобов'язань збільшилась.

Маємо чітку позитивну динаміку до зростання показника ділової активності. Це свідчить про те, що використовуване майно підприємства з часом починає приносити все більший прибуток. Як бачимо, до кінця року прибуток зріс на 0,47 гривні. Це свідчить ефективного використання майна підприємства.

Для розрахунку інтегрального показника ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» необхідно дізнатись до якого виду економічної діяльності відноситься підприємство відповідно до Національної класифікації видів економічної діяльності [18]. За перевіреними даними підприємство належить до групи №2 видів економічної діяльності - Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С. Інтегральний показник фінансового стану підприємства розраховується за формулою (1) [19-20]:

$$Z=0,035 \times K1 + 0,04 \times K2 + 2,7 \times K3 + 0,1 \times K6 + 1,1 \times K7 + 1,2 \times K8 + 0,05 \times K9 - 0,8; \quad (1)$$

де K1 – коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня); K2 – проміжний коефіцієнт покриття; K3 – коефіцієнт фінансової незалежності; K6 – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (ЕВІТ); K7 – коефіцієнт рентабельності операційної діяльності за ЕВІТДА; K8 – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком; K9 – коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Отож, розрахуємо інтегральний показник фінансового стану бенефіціара.

2014 рік: $Z=0,035 \times 9,06 + 0,04 \times 3,96 + 2,7 \times 0,95 + 0,1 \times 0,044 + 1,1 \times 0,06 + 1,2 \times 0,046 + 0,05 \times 8,16 - 0,8 = 2,7741$

2015 рік: $Z=0,035 \times 10,66 + 0,04 \times 3,61 + 2,7 \times 0,95 + 0,1 \times 0,068 + 1,1 \times 0,08 + 1,2 \times 0,184 + 0,05 \times 8,9 - 0,8 = 3,0431$

За розрахованими даними, за обидва роки підприємство ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» належить до класу 1 - високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту. Слід зазначити, що у 2015 році інтегральний показник фінансового стану зріс, що є позитивною тенденцією.

Висновки

Проаналізувавши здійснені розрахунки, можна стверджувати що харчова промисловість є однією з небагатьох галузей яка зберегла кредитоспроможність, так як її підприємства здатні розраховатися за своїми зобов'язаннями, є ліквідними та фінансово стійкими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Банковское дело : учебник / под ред. В.И. Колесникова. – 4-е изд., перероб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 464с.
2. Банківський менеджмент : навч. посібн. / за ред. О.А. Кириченка. – К. : Знання-Прес, 2002. – 438 с.
3. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – Львів : ДУ Львівська політехніка, 2002. – 116 с.
4. Словник-посібник економічних термінів / О.М. Дрозд, В.В. Дубічинський, А.С. Д'яков та ін. ; за ред. Т.Р. Кияка. – К. : Вид. Дім “КМ Academia”, 1997. – 264 с.
5. Райсберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райсберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М. : ИНФРАМ, 1998. – 479 с.
6. Петрук О.М. Банківські операції : навч. посібн. / О.М. Петрук, С.З. Мошенський, О.С. Новак. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – 568 с.
7. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа предприятия / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Негашев. – М. : Юни-Глоб, 1992. – С. 35–46.
8. Фролов С.М. Банківська справа та основи митного регулювання в Україні: теорія і практика : навч. посібник / С.М. Фролов. – Суми : Університетська книга, 2004. – С. 94–102.
9. Банківські операції : підручник / О.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін. – К. : КНСУ, 2002. – 476 с
10. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку : навч. посібн. / Л.О. Примостка. – К. : КНЕУ, 1999. – 280 с.
11. Галасюк В.В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо? / В.В. Галасюк, В.В. Галасюк // Вісник Національного банку України (укр.). – 2001. – № 5. – С. 54–56.
12. Операції комерційних банків / Р.Котовська, Г.Табачук, Л.Грудзевич та ін. – 3-тє вид. – Львів : ЛБІ НБУ, 2003. – 500 с
13. Финансово-экономический словарь / под ред. М.Г. Назарова. – М. : АО “Финстатинформ”, 1995. – 224 с.
14. Янишевська В.М. Анализ платежеспособности предприятий и организаций: Практическое руководство для государственных и иных предприятий / В.М. Янишевська, В.Т. Севру, Т.Е. Лукачер. – М. : ИНФРА-М, 1991. – С. 5–47.
15. Сахарова М.О. К вопросу о кредитоспособности предприятий / М.О. Сахарова // Деньги и кредит. – 1989. – № 3. – С. 19–26
16. Хрестинин В.В. Финансовое состояние как фактор кредитоспособности предприятия / В.В. Хрестинин // Вестник Московского университета / Серия 6 : Экономика. – 2006. – № 6. – С. 3–24.
17. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / Р.С. Дякова, А.В. Бохан, В.М. Горбаль та ін. – К. : Міжнародна економічна фундація, 2002. – 704 с.
18. Класифікація видів економічної діяльності [Електронний ресурс]: Наказ Держспоживстандарту України № 457 від 01.01.2012 - Режим доступу: <<http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>>
19. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів № 616 від 14.07.2016. -Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16>
20. Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств : монографія/ за заг. ред. Л.М.Савчук. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 520с.

Цвик Олександр Григорович - студент групи МОФ-13, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tsvyk4@mail.ru;

Науковий керівник: **Джеджула В'ячеслав Васильович** – доктор екон. наук, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет.

Tsvyk G. Oleksandr - Department of Management and safety of business, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: tsvyk4@mail.ru;

Supervisor: **Vyacheslav V. Dzhezdzhula** - Doctor of Economics, Professor of Department of Finance and innovative management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia